

Brekkustígur 9 og Öldugata 44 í Reykjavík

Könnun á fornleifum á lóðum vegna fyrirhugaðra framkvæmda

Hermann Jakob Hjartarson
2019

Forsíðumyndin er hluti af korti frá 1910 og sýnir húsið Veðramót.

FÖRNLEIFAFRÆDISTOFAN

Unnið fyrir Ö44 ehf.

© Hermann Jakob Hjartarson
Júlí 2019

Inngangur

Að beiðni Ö44 ehf. var gerð athugun á lóðum Öldugötu 44 og Brekkustígs 9 í Reykjavík í því skyni að kanna hvort fornleifar væru á lóðunum. Könnunarsvæðið er sýnt á mynd 5.

Lóð Öldugötu 44.

Uppistandandi hús var byggt árið 1897, en áður stóð á lóðinni bærinn Brunnholt. Hann var byggður árið 1882 (Þorsteinn Jónsson, 2012, bls. 679). Ekki er víst hvar gamli bærinn stóð, mögulega var það á sama stað og uppistandandi hús. Örnefnið Brunnholt gefur ennfremur til kynna að þarna hafi verið brunnur áður en húsið var reist. Ekki eru sjáanlegar fornleifar á lóðinni.

Lóð Brekkustíggar 9.

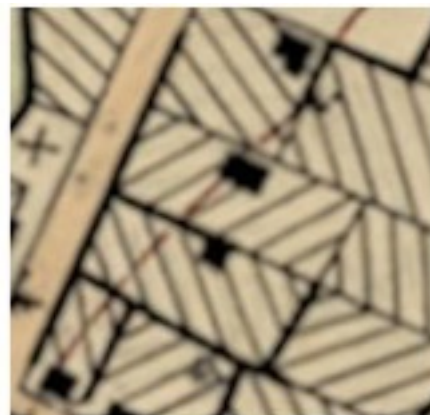
Á korti frá 1902 og á korti frá 1910 sést að hús var þar sem nú er bakgarður Brekkustígs 9. Uppistandandi hús á Brekkustíg 9 var byggt árið 1923 og er líklegt að það hafi komið í stað gamla hússins. Í manntali frá 1910 (2003, bls. 150) er sagt frá húsinu *Veðramót* sem er talið upp á milli Garðbæjar (sem er hús í bakgarði Brekkustígs 5) og Brunnholts (Öldugötu 44). Líklegt er að um það hús sé að ræða.

Mynd 1. Veðramót árið 1910.

Veðramót sjást ekki á aðaluppdrætti frá 1948 og lóðaskiptingarteikningu frá 1951, en þá hefur verið búið að rífa það, sennilega um 1923. Um aldur Veðramóta er ekki hægt að fullyrða en það er sennilega frá seinni hluta 19. aldar, en húsið er einnig nefnt í manntali frá 1890 en finnst ekki í eldri manntölum. Þá er barn fætt á staðnum árið 1889 (Þorsteinn Jónsson, 2012, bls. 678).

Enn sést móta fyrir grunnni hússins á lóð Brekkustígs 9 og fáeinir steinar sem eru að líkum hluti af grunnni hússins sjást í yfirborðinu að norðanverðu. Eru þeir í áberandi hól á lóðinni sunnanverðri og hugsanlega hefur jarðvegur verið orpinn yfir grunninn og myndað hólinn. Þó mikið sé um gróður og erfitt að átta sig á umfangi minjanna nær grunnurinn líklega þvert yfir alla lóðina. Kortin frá 1902 og 1910 gefa í skyn stærð og lögun þeirra. Veðramót var þriggja herbergja steinhús (Manntal 1910, bls. 151).

Mynd 2. Svæðið eins og það var samkvæmt korti frá 1910.

Niðurstaða

Húsgrunnurinn á lóð Brekkustígs 9 telst til fornminja samkvæmt fornminjalögum frá 2012 þar sem hann er eldri en 100 ára. Fornleifar má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands (Lög um menningarminjar, 2012, 21. gr.). Lagt er til að fornleifarannsókn fari fram á húsgrunninum. Þegar ráðist er í aðrar framkvæmdir á lóðunum sem fela í sér jarðrask, þarfnast líklega framkvæmdareftirlits á báðum lóðunum á meðan sú vinna stendur yfir.

Mynd 3. Kort frá 1902 sett ofan á kort frá Borgarvefsjá. Hér sést staðsetning húsgrunnar á lóð Brekkustígs 9, fyrir miðri mynd.

Mynd 4. Kort frá 1910 sem sýnir hvernig lóðirnar voru á þeim tíma. (mynd fengin úr Þorsteinn Jónsson, 2012)

Mynd 5. Teikning sem sýnir fyrirhugaðar breytingar lagðar ofan á kort frá 1910. Hér sést að fyrirhuguð bygging (Brekustígur 9b) lendir þar sem bærinn Veðramót stóð. Rannsóknarsvæðið er afmarkað með rauðri línu.

Mynd 6. Uppmældar mannvistarleifar eru rauðar á myndinni.
Umfang þeirra er þó ekki hægt að staðfesta að svo stöddu.

Heimildir

Borgarvefsjá. borgarvefsja.reykjavik.is

Bráræði-Ánanaust (1902) *Söguleg kort og ljósmyndir Dana*. Sótt 20. Júní 2019 af:
kort.lmi.is

Manntal á Íslandi 1910: VI Reykjavík (2003). Reykjavík: Ættfræðifélagið.

Mælingadeild Reykjavíkur (1951) *Brekkustígur 9*. Fengið af Borgarvefsjá.

Lög um menningarminjar. Nr. 80 29. júní 2012

Sigurður Pétursson (1948). *Brekkustígur 9: Aðaluppdráttur*. Fengið af Borgarvefsjá.

Þjóðskjalasafn Íslands: Manntöl. Sótt 20 júní 2019 af manntal.is

Þorsteinn Jónsson (2012) *Reykvíkingar: Fólkið sem beytti Reykjavík úr bæ í borg*.
Reykjavík: Sögusteinn.

Viðauki – ljósmyndir.

Mynd 1) Húsgrunnur Veðramóta þakinn gróðri.

Mynd 2) Nærmynd af horni húsgrunns, en grilla má í steina úr grunninum.

Mynd 3) Húsgrunnur í garði Brekkustígs 9.

Mynd 4) Húsgrunnur.

Mynd 5) Kvarnarsteinn í garði Brekkustígs 9. Ekki er vitað hvort hann hafi tilheyrt lóðinni eða sé aðfluttur.

Fornleifaskrá

Sýsla	Sveitarfélag	Núv. sveitarfél.	Hverfi	Aðalnr.
Gullbringusýsla	Reykjavík	Reykjavík	101	171
Landareign	Mí:Nr	Heiti	Undirnr.	
Brekustígur 9		Veðramót	1	

Skrásetjari	Dags.	GPS Staðsetning	Viðmiðun	M.y.s.	Skekkja
Hermann Jakob Hjartarson	3.7.2019	E 356320 N 408617	Isn 93		

Tegund minja	Tilgáta/Niðurstaða	Verk	Fjöldi				
Húsgrunnur	Húsgrunnur	Bre 19	1				
Hættumat	Hætta	Ástand	Aldur	Í eyði	Tímab. hættumat	Tímab. hætta	Á kort?
Byggingar	Mikil	Sæmilegt	1880-1923				
Minjagildi	Einkunn	Varðveislugildi	Einkunn 2	Friðlýsa?	Friðlýst?	Hvenær	
Talsvert	7	Lítið	4	Nei	Nei		

Lega og staðhættir

Í bakgarði Brekkustígs 9.

Heimildir og munnmæli

Kort frá 1902
Kort frá 1910
Manntal 1910
Þorsteinn Jónsson (2012) *Reykvíkingar: Fólkið sem beytti Reykjavík úr bæ í borg*. Reykjavík: Sögustein.

Lýsing

Húsgrunnur.

Fáeinir steinar sem eru að líkum hluti af grunni hússins sjást í yfirborðinu að norðanverðu. Eru þeir í áberandi hól á lóðinni sunnanverðri og hugsanlega hefur jarðvegur verið orpinn yfir grunninn og myndað hólninn. Þó mikið sé um gróður og erfitt að átta sig á umfangi minjanna nær grunnurinn líklega þvert yfir alla lóðina.

Teikning/ljósmynd

Ljósmynd

Ljósmyndari

Hermann Jakob Hjartarson

Filma nr./teg. myndar

Athugasemdir

Ef ekki er hægt að tryggja öryggi minjanna þyrti að kanna þær með uppgreftri. Leita þarf leyfis Minjastofnunar Íslands og sæta þeim skilmálum sem embættið kann að setja.